Registratienummer: **12778**/12780

Raadsvoorstel

Datum vergadering:	10 november 2022
Agendapunt:	4.c
Onderwerp:	Programmabegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026
Portefeuillehouder:	wethouder Rien Wijdeven

Heesch, 27 september 2022

Inleiding
Hierbij bieden wij u de Programmabegroting 2023 en de meerjarenbegroting 2024-2026 aan. Dit is de eerste begroting van deze bestuursperiode maar ook de eerste keer dat we de begroting langs de lijnen van de Staat van Bernheze laten lopen. Daarmee hebben we een kwaliteitsslag gemaakt ten opzichte van voorgaande jaren, waarbij met name de indeling meer is bezien vanuit de opgaven waarvoor wij ons gesteld zien en het maatschappelijk effect daarvan en minder vanuit de klassieke indeling.

De haalbaarheid van onze meerjarige beleidsambities in het kader van prettig wonen en leven in Bernheze hangt af van de betaalbaarheid en de uitvoerbaarheid ervan.
De kabinetsplannen reiken echter maar tot en met 2025. Voor gemeenten leidt dit voor de periode 2023 tot en met 2025 tot fors hogere inkomsten. Echter vanaf het begrotingsjaar 2026 vallen de inkomsten uit het gemeente fonds fors terug. Inmiddels staat 2026 bekend als het 'financieel ravijn'. Dit heeft ook gevolgen voor de haalbaarheid van onze meerjarige beleidsambities. Met de drie kernambities voor ogen (Bouwen, We gaan vanuit het gedachtengoed van positieve gezondheid werken aan veerkracht en We doen het samen) en OZB-aanpassing gelijk aan de inflatie hebben we sommige investeringen uit het bestuursprogramma meegenomen in de begroting. Voor andere zaken wachten we tot de kadernota 2024 waarbij we er vanuit gaan dat er dan meer duidelijkheid is vanuit het kabinet over de ontwikkeling van het gemeentefonds.

In de voorliggende programmabegroting hebben we de labelling van de gelden sociaal domein losgelaten. De inmiddels opgebouwde reserve voor het sociaal domein, de reserve Transities van ± 11 mln, houden we in stand.

Bernheze heeft een financieel solide positie. Door in 2023 terughoudend om te gaan met de honorering van onze beleidsambities en een OZB-aanpassing gelijk aan de inflatie is het ons gelukt uw raad voor 2023 een structureel en reëel sluitende begroting aan te bieden.

Voorstel
1. De programmabegroting 2023 vaststellen en daarmee de budgetten per programma en de geplande investeringen 2023 te autoriseren.
2. De meerjarenraming 2024-2026 voor kennisgeving aannemen.

Argumenten
1.1 Met het vaststellen van de begroting door de gemeenteraad wordt voldaan aan de wettelijke verplichting van artikel 191 van de gemeentewet.
Op grond van de gemeentewet biedt het college voor het begin van het begrotingsjaar de begroting voor het komende jaar aan de gemeenteraad aan. Met vaststelling van de begroting door de gemeenteraad worden voor het college de uitvoeringskaders vastgesteld en voor de gemeenteraad de controlerende kaders. Tevens autoriseert uw raad het college voor het aanwenden van de in begroting opgenomen exploitatiebudgetten inclusief de investeringen. Hier-

door stelt uw raad het college in staat om binnen de gegeven kaders uitvoering te geven aan de programma's en de investeringsagenda. Over afwijkingen van de uitvoering van de plannen en de budgetten zullen wij uw raad gedurende het begrotingsjaar 2023 op programmaniveau via de tussentijdse rapportages informeren. In de jaarrekening legt het college tenslotte de eindverantwoording over het jaar 2023 af.

1.2 De begroting 2023 is structureel en reëel in evenwicht.
De begroting 2023 sluit met een positief saldo van € 85.151,-. Voor de bepaling van het toezicht voor 2023 wordt uitsluitend de jaarschijf 2023 beoordeelt. Uitgangspunt is dat de gemeente zelf verantwoordelijk is voor een gezond financieel beleid en beheer. De provincie is als toezichthouder alert en reageert op beslissingen met financiële consequenties die het begrotingsevenwicht kunnen aantasten. De beoordeling van de begroting vindt plaats aan de hand van het toezichtscriterium 'structureel en reëel begrotingsevenwicht'.
De begroting is structureel in evenwicht als structurele lasten in de begroting zijn gedekt door structurele baten. Dat geldt per jaarschijf. Het structureel begrotingssaldo wordt bepaald door het begrotingssaldo te zuiveren van incidentele lasten en baten. Deze zuivering leidt niet tot een ander begrotingsresultaat 2023. We gaan er dan ook vanuit dat we repressief toezicht krijgen voor het begrotingsjaar 2023.

Tabel 1: Overzicht jaarlasten beleidsintensiveringen

	2023	2024	2025	2026
Jaarlasten beleidsintensiveringen	2.913.020	4.103.880	3.967.720	3.334.350
Waarvan t.l.v. reserve	- 1.089.000	- 1.422.500	- 1.422.500	- 605.000

Tabel 2: Overzicht gereserveerde financiële ruimte

2023	2024	2025	2026
1,9 miljoen	1,3 miljoen	2,3 miljoen	0

Tabel 3: Overzicht begrotingssaldi

	2023	2024	2025	2026
Begrotingssaldi	85.151	271.539	8.621	1.909.467
	Overschot	Tekort	Tekort	Tekort

Toelichting op de tabellen:
Van de financiële ruimte die we hebben in de jaren 2023 tot en met 2025 als gevolg van het positieve accres in de meicirculaire 2022 investeren we inclusief de meerjarenbegroting jaarlijks 1,5 miljoen. Het restant van de financiële ruimte (tabel 2) reserveren we als vangnet voor tegenvallers in de algemene uitkering, extreme inflatie en het ravijnjaar 2026. Het jaar 2026 laat het werkelijke financiële tekort zien (tabel 3) met de in de voorliggende begroting opgenomen financiële gevolgen van de ambities (tabel 1). Als er vanuit rijkswege niet tijdig voor de kadernota 2024-2027 een financiële bijstelling plaatsvindt ligt er een uitdaging om de volgende begroting structureel sluitend te presenteren.

1.3 Met vaststelling van de programmabegroting 2023 worden de exploitatiebudgetten 2023 en de investeringen geautoriseerd.
In de programmabegroting 2023 is het nieuwe beleid verwerkt. Dit draagt bij aan de overzichtelijkheid en past bovendien bij datgene wat het feitelijk is: een voorstel van het college voor de

begroting. Het is aan uw raad om daar in het bestuurlijke traject mee in te stemmen, dan wel tot amendering over te gaan.

In de overzichten bij ieder programma onder het kopje Beleidsintensiveringen 2023-2026 is een totaaloverzicht opgenomen van de nieuwe investeringen en/of hogere exploitatie-uitgaven.

1.4 De lastendruk voor gebruikers van woningen laten een daling zien van 6,01% en voor gebruikers/eigenaren een stijging van 0,56%.

Voor de onroerende zaakbelasting houden we rekening met een tariefsaanpassing van 2,8%. Deze aanpassing betreft uitsluitend de trendmatige prijsontwikkeling.

Deze meevallende lastendruk is het gevolg van een gunstige exploitatie voor afval. Daarnaast vinden we – gelet op de omvang van de afvalreserve – het reëel om een gedeelte terug te geven aan onze inwoners. We stellen daarom voor via de verordening afvalstoffenheffing 2023 (raad december 2022) een eenmalig bedrag van circa € 20,- per gezinshouden in 2023 terug te geven.

In onderstaande tabel hebben we de ontwikkeling van de gemiddelde lastendruk weergegeven ten opzichte van het belastingjaar 2022.

Overzicht ontwikkeling gemiddelde lokale lastendruk		2022 bedrag	2023 bedrag excl. teruggave € 20,-	2023 bedrag incl. teruggave € 20,-	Wijziging ten opzichte van 2022 (%) excl. teruggave € 20,-	Wijziging ten opzichte van 2022 (%) incl. teruggave € 20,-
Woningen	Eigenaar	536,79	554.71	554,71	3,34%	3,34%
	Gebruiker	227,00	233,36	213,36	2,80%	-6,01%
	Eigenaar en gebruiker	763,79	788.07	766,71	3,18%	0,56%
Niet-woningen	Eigenaar	1.365,35	1.386,54	1.386,54	1,55%	1,55%
	Gebruiker	927,84	954.67	954,67	2,89%	2,89%
	Eigenaar en gebruiker	2.293,20	2.341,21	2.341,21	2,09%	2,09%

Onderstaande redenen leiden tot afwijking van de trendmatige aanpassing van 2,8% voor de gemiddelde lastendruk:

- een gunstige exploitatie voor afvalstoffenheffing wat leidt tot een teruggave van € 20,-;
- een wijziging van de verhouding van de woz-waarden tussen woningen en niet-woningen. De woz-waarden woningen stijgen namelijk naar verhouding meer (13%) dan de woz-waarden van de niet-woningen (1%). Op basis van bestaand beleid worden de totale rioolkosten omgeslagen naar de totale woz-waarden. Dit betekent dat woningen meer betalen voor rioolheffing en niet-woningen minder.

2.1 De gemeenteraad autoriseert het college slechts voor het doen van uitgaven voor het komende begrotingsjaar 2023.

Op grond van de gemeentewet biedt het college een begroting aan voor het komende begrotingsjaar en een meerjarenraming voor minimaal de drie daarop volgende jaren. In het kader van de budgetautorisatie wordt het college slechts geautoriseerd tot het doen van uitgaven voor het komende jaar en wordt door de gemeenteraad uitsluitend de begroting 2023 vastgesteld en de meerjarenraming voor kennisgeving aangenomen.

Risico's

Septembercirculaire 2022 gemeentefonds

De septembercirculaire is niet in de programmabegroting 2023 en de meerjarenbegroting 2024-2026 verwerkt. Zoals gebruikelijk zullen wij uw raad zo spoedig mogelijk na het ontvangen van deze circulaire informeren over de uitkomsten. De financiële effecten van deze circulaire verwerken we in de 1ste tussentijdse rapportage 2023 en het meerjarenperspectief 2024-2027.

Kosten en dekking

De exploitatiesaldi laten voor alle jaren een negatief saldo zien met uitzondering van het jaar 2023. Het jaar 2023 stelt uw gemeenteraad vast. De jaren 2024 tot en met 2026 neemt u voor kennisgeving aan.

Onze vermogenspositie is solide. We beschikken per 1-1-2023 over een risicoreserve van € 7,4 miljoen en een geactualiseerde vrij te besteden reserve van € 20,2 miljoen.

Vervolg

De vastgestelde programmabegroting versturen we aan het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant en het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS).

Evaluatie

De (financiële) evaluatie vindt plaats binnen de reguliere planning- en controlcyclus.

Communicatie

- De programmabegroting 2023-2026 publiceren we op de gemeentelijke website www.bernheze.org;
- De programmabegroting 2023-2026 plaatsen op de agenda van de commissies (17 tot en met 19 oktober) zodat inwoners en maatschappelijke organisaties gebruik kunnen maken van het spreekrecht;
- Themapagina in DeMooiBernhezeKrant met infographic.

Bijlage(n): De bijlage(n) zijn digitaal beschikbaar.

- Programmabegroting 2023 en meerjarenraming 2023-2026.

Burgemeester en wethouders,

Peggy Hurkmans
secretaris

Marieke Moorman
burgemeester